

واقعیت های خیبر ۱

تحریف نقل ترس عمر در جنگ خیبر + اسکن

یکی از اصول نقل روایت و گزارش تاریخی، صحت نقل آن واقعه و یا گزارش می باشد. باید دانست منابع منتقل شده از قرون ابتدایی به زمان ما، به دو دسته منابع مکتوب و غیر مکتوب تقسیم می شود. منابع مکتوب شامل کتب و نوشته هایی است که باقی مانده است. منابع غیر مکتوب مانند بنا های تاریخی، ظروف، آلات جنگی و... همگی در فهم گزارش به ما کمک کرده و راهگشا خواهد بود. اصولاً زمان و مکان نیز از جمله مهم ترین عناصری است که لازم است مورد توجه قرار گیرد.

از آنجایی که از ابتدای نوشتن کتابت، نوشته ها رو به فزونی یافت، کتب حدیثی نیز از این مساله مستثنی نبوده و مجامع حدیثی گرد آمد. اصحاب ائمه علیهم السلام و صحابه و تابعین، از جمله اولین هایی هستند که در این عرصه قدم برداشته، هر چند مدتی در ابتدای اسلام با بهانه های واهی نوشتن حدیث مورد انکار خلفای اهل تسنن قرار گرفت و نویسندگان را تعقیب و تحت شدید ترین مجازات قرار می دادند:

أن عمر حبس ثلاثة بن مسعود وأبا الدرداء وأبا مسعود الأنصاري فقال قد أكثرتم الحديث عن رسول الله صلى الله عليه وسلم.

الذهبي الشافعي، محمد بن أحمد بن عثمان (المتوفى ٧٤٨ هـ)، تذكرة الحفاظ، ج١، ص٧، ناشر: دار الكتب العلمية - بيروت، الطبعة: الأولى. (الجامع الكبير).

عمر سه نفر [از صحابه] را زندانی کرد: [عبد الله] بن مسعود، ابو درداء و ابو مسعود انصاري. [او در مقابل این کار] گفت: شما احادیث زیادی از پیامبر نقل می کنید [به خاطر جلوگیری از این عمل شما را زندانی می کنم].
در مقابل این تفکر که کم کم منجر به محو آثار نبوی می گردید، اهل بیت صلوات الله عليهم اجمعین اصحاب خود را به نوشتن و حفظ نوشته های خود تشویق می کردند:

عَنْ أَبِي بَصِيرٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ يَقُولُ اكْتُبُوا فَإِنَّكُمْ لَا تَحْفَظُونَ حَتَّى تَكْتُبُوا.

الكليني الرازي، محمد بن يعقوب بن إسحاق (المتوفى ۳۲۹ ق)، الأصول من الكافي، ج ۱، ص ۵۲، صححه وعلق

عليه علي أكبر الغفاري، ناشر: دار الكتب الاسلامية، تهران، الطبعة الثالثة، ۱۳۸۸ ق.

ابو بصير مي گوید از امام صادق عليه السلام شنيدن که دائماً مي فرمود: بنويسيد چرا که شما [علم را] حفظ

نمي کنيد تا اينکه آن را بنويسيد.

و در روايتي ديگر آن حضرت در اهميت حفظ نوشته هاي فرمودند:

قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ احْتَفِظُوا بِكُتُبِكُمْ فَإِنَّكُمْ سَوْفَ تَحْتَاجُونَ إِلَيْهَا.

الكليني الرازي، محمد بن يعقوب بن إسحاق (المتوفى ۳۲۹ ق)، الأصول من الكافي، ج ۱، ص ۵۲، صححه وعلق

عليه علي أكبر الغفاري، ناشر: دار الكتب الاسلامية، تهران، الطبعة الثالثة، ۱۳۸۸ ق.

امام صادق سلام الله عليه فرمودند: نوشته هاي خود را نگه داريد چرا که در آينده به آن ها نيازمنند مي شويد.

اين دسته از روايات به خوبي به جا يگاه نوشتن و حفظ ميراث اشاره مي کند.

با دقت در کتب تراجم و رجال بزرگان شيعي علي الخصوص اصحاب ائمه عليهم السلام، عبارت «له کتاب»

زياد به چشم مي خورد که خود حاكي از اهتمام اهل بيت عليهم السلام و شاگردان آنان به نقل و نوشتن احاديث بوده

است که خود در مقابل تفکري است که توسط خلفا مخصوصاً عمر پايه ريزي شده بود.

اصولاً آنچه در نقل حديث بدان بايد اهتمام داشت، بررسي کتاب، سند نقل و متن گزارش از اهميت ويژه اي

برخوردار است.

يکي از جوامع حديثي متقدم اهل سنت، کتاب «المصنف في الحديث والآثار» نوشته «عبد الله بن محمد بن

أبي شيبة العبسي الكوفي متوفاي ۲۳۵ هـ» مي باشد.

وي در اين کتاب خود پيرامون جريان ابلاغ سوره برائت روايتي را بدین صورت نقل مي کند:

۳۶۸۹۴ حدثنا عبيد الله قال حدثنا نعيم بن حكيم عن أبي مريم عن علي قال سار رسول الله صلى الله عليه وسلم إلى خيبر فلما أتاها بعث عمر ومعه الناس إلى مدينتهم أو إلى قصرهم فقاتلوهم فلم يلبثوا أن انهزم عمر وأصحابه فجاء يجبنهم ويجبنونه فساء ذلك رسول الله صلى الله عليه وسلم فقال لأبعثن إليهم رجلا يحب الله ورسوله ويحبه الله ورسوله يقاتلهم حتى يفتح الله له ليس بفرار فتناول الناس لها ومدوا أعناقهم يرونه أنفسهم رجاء ما قال فمكث ساعة ثم قال أين علي فقالوا هو أرمد فقال ادعوه لي فلما أتته فتح عيني ثم تفل فيهما ثم أعطاني اللواء فانطلقت به سعيا خشية أن يحدث رسول الله صلى الله عليه وسلم فيهم حدثا أوفى حتى أنيتهم فقاتلتهم فبرز مرحب يرتجز وبرزت له أرتجز كما يرتجز حتى التقينا فقتله الله بيدي وانهزم أصحابه فتحصنوا وأغلقوا الباب فأتينا الباب فلم أزل أعالجه حتى فتحه الله.

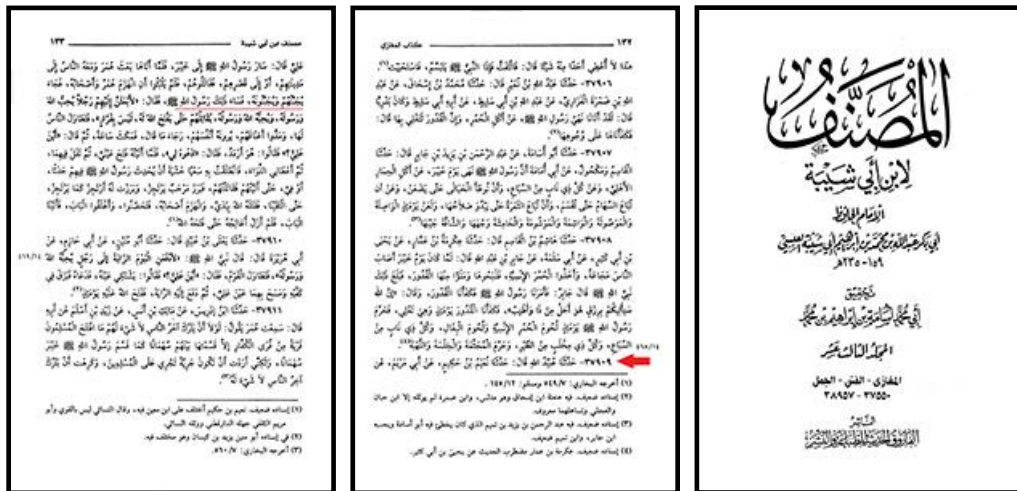
إبن أبي شيببة الكوفي، عبد الله بن محمد (المتوفى ۲۳۵ هـ)، الكتاب المصنف في الأحاديث والآثار، ج ۷، ص ۳۹۶، تحقيق: كمال يوسف الحوت، ناشر: مكتبة الرشد - الرياض، الطبعة: الأولى، ۱۴۰۹ هـ. (الجامع الكبير).

[حضرت] علي [عليه السلام] فرمود: رسول خدا (ص) به طرف خيبر حرکت کرد، هنگامی که به آنجا رسید، عمر را با گروهی به طرف شهر و یا کاخ اهل خيبر فرستاد تا با آنان بجنگند، مدتی نگذشته بود که عمر و یارانش شکست خوردند. پس از بازگشت، عمر یارانش را متهم به ترسیدن می کرد و آن ها عمر را. پیامبر صلی الله علیه [و آله] و سلم ناراحت شد و فرمود: مردی را به این جنگ خواهم فرستاد که خدا و رسولش را دوست دارد و خدا و رسول هم او را دوست دارند. او با خیبریان خواهد جنگید تا خداوند پیروزی را توسط او محقق می سازد. کسی است که [در میدان جنگ] فرار نمی کند. حاضران سر خود را بلند کردند و گردنها را دراز می کردند و امید داشتند تا شامل آن سخن [رسول خدا] خودشان باشند. پیامبر درنگی کردند و سپس فرمود: علی کجاست؟ گفتند: او چشم درد دارد. فرمود او را برایم صدا بزنید، هنگامی که نزد ایشان آمدم، آب دهانش را بر چشمم مالید، پرچم را به دستم داد، به سرعت حرکت کردم تا تصمیم دیگری بر تغییر من ایجاد نشود، به دشمن رسیدم و با آنان وارد جنگ شدم، مرحب به میدان آمد و رجز می خواند، من نیز به میدان رفتم و رجز خواندم تا با یکدیگر درگیر شدیم، سر انجام خداوند او را

به دست من از بین برد، یارانش شکست خوردند در قلعه نشستند و درها را بستند، پشت در ورودی قلعه آمدم و آن قدر پافشاری کردم تا خداوند آن را گشود.

با دقت در سند این روایت، چندین نفر در این سند قرار دارند از قرار زیر:
 عبید الله - نعیم بن حکیم - ابي مریم.

و آنچه در این روایت مورد اهمیت است، عبارت زیر است:
 فجاہ یجبہم ویجبونہ.

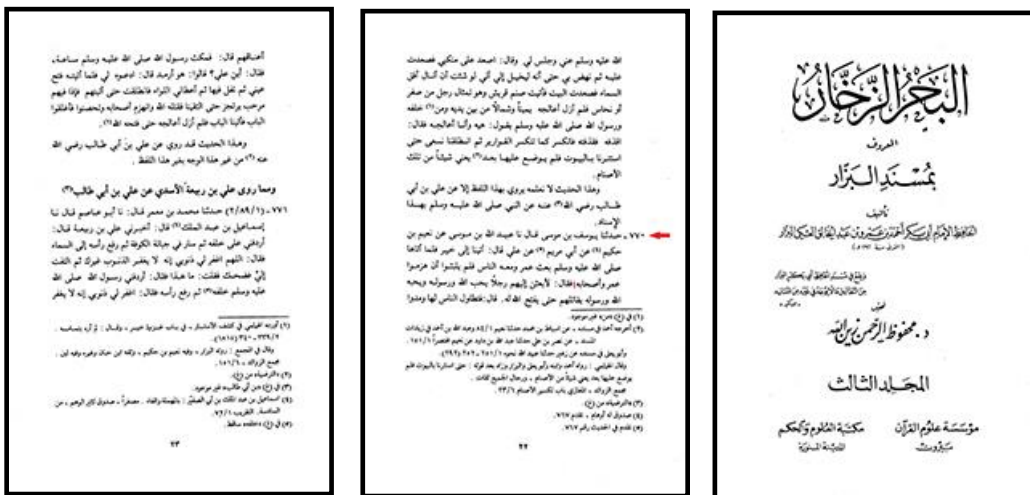
اما با مراجعه به مسند بزار، در میابیم که همین روایت را نقل و عبارت ترس عمر و اصحابش را حذف کرده است.

متن بزار چنین است:

حدثنا يوسف بن موسى قال نا عبید الله بن موسى عن نعیم بن حکیم عن ابي مریم عن علي قال أتينا إلى خيبر فلما أتاه صلي الله عليه وسلم بعث عمر ومعه الناس فلم يلبثوا أن هزموا عمر وأصحابه... فقال لأبعثن إليهم رجلا يحب الله ورسوله ويحبه الله ورسوله يقاتلهم حتى يفتح الله له قال فتناول الناس لها ومدوا أعناقهم قال فمكث رسول الله صلي الله عليه وسلم ساعة فقال أين علي قالوا هو أرمد قال ادعوه لي فلما أتته فتح عيني ثم تفل فيها ثم أعطاني اللواء

فانطلقت حتى أتيتهم فإذا فيهم مرحب يرتجز حتى التقينا فقتله الله وانهم أصحابه وتحصنوا فأغلقوا الباب فأتينا الباب فلم أزل أعالجه حتى فتحه الله.

البزار، ابوبكر أحمد بن عمرو بن عبد الخالق (متوفى ٢٩٢ هـ)، البحر الزخار (مسند البزار)، ج ٣، ص ٢٢-٢٣، تحقيق: د. محفوظ الرحمن زين الله، ناشر: مؤسسة علوم القرآن، مكتبة العلوم والحكم - بيروت، المدينة الطبعة: الأولى، ١٤٠٩ هـ.

با دقت در سند روایت بزار، دقیقاً همان سند ابن ابی شیبۀ می باشد، اما قسمتی که در متن بالا با رنگ قرمز مشخص شده است، در متن کتاب بزار موجود نیست.

اما آنچه موید این کلام است، نقل دیگر علمای اهل سنت به نقل از بزار است.

١. نقل سیوطی از ابن ابی شیبۀ و ابوبکر البزاري

سیوطی از قول ابن ابی شیبۀ و بزار چنین نقل می کند:

عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: سَارَ رَسُولُ اللَّهِ إِلَى حَيْبَرَ، فَلَمَّا أَتَاهَا رَسُولُ اللَّهِ بَعَثَ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ وَمَعَهُ النَّاسُ إِلَى مَدِينَتِهِمْ وَإِلَى قَصْرِهِمْ فَقَاتَلُوهُمْ، فَلَمْ يَلْبَثُوا أَنْ هَزَمُوا عُمَرَ وَأَصْحَابَهُ، فَجَاءَ يَجِبُنُهُمْ وَيَجِبُونَهُ، فَسَاءَ ذَلِكَ رَسُولُ

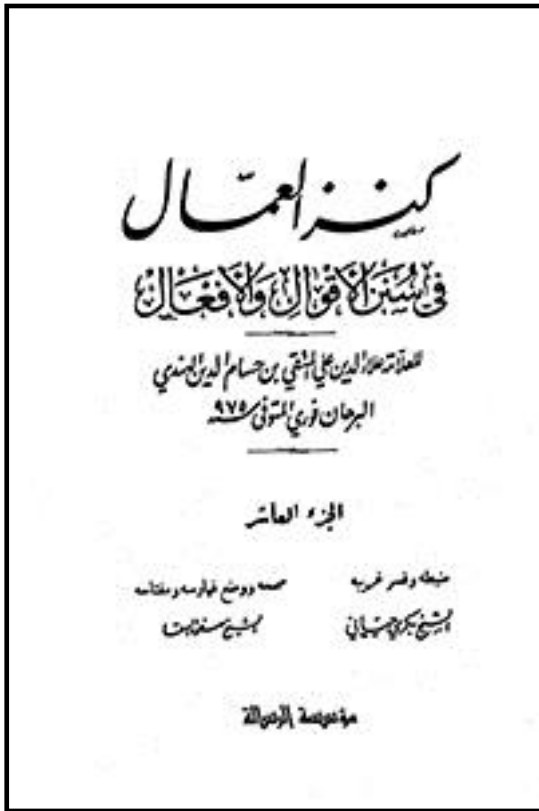
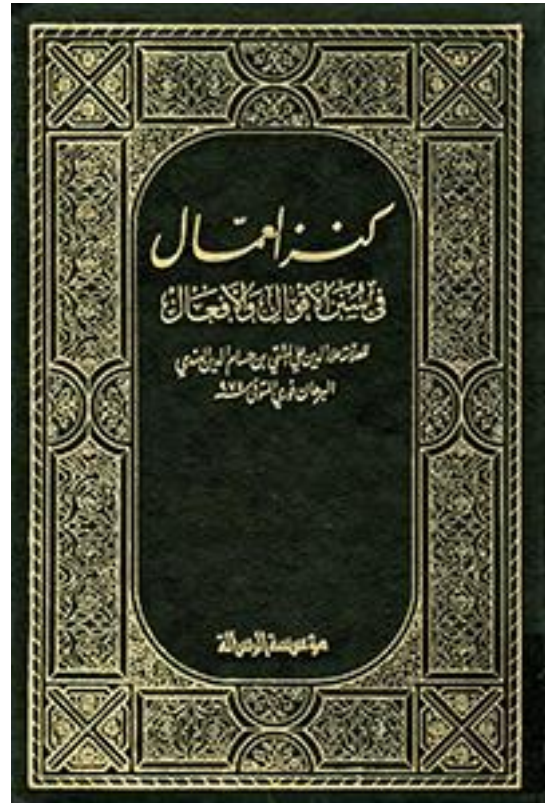
اللَّهُ فَقَالَ : لِأُبَعَثَنَّ عَلَيْهِمْ رَجُلًا يُحِبُّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ ، وَيُحِبُّهُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ ، يُقَاتِلُهُمْ حَتَّى يَفْتَحَ اللَّهُ لَهُ ، لَيْسَ بِفَرَارٍ ، فَتَطَاوَلَ النَّاسُ لَهَا ، وَمَدُّوا أَعْنَاقَهُمْ يَرَوْنَهُ أَنْفُسَهُمْ رَجَاءَ مَا قَالَ ، فَمَكَثَ رَسُولُ اللَّهِ سَاعَةً فَقَالَ : أَيْنَ عَلِيٌّ ؟ فَقَالُوا : هُوَ أَرْمَدُ ، قَالَ : ادْعُوهُ لِي ، فَلَمَّا أَتَيْتُهُ فَتَحَ عَيْنِي ، ثُمَّ تَفَلَّ فِيهَا ، ثُمَّ أَعْطَانِي اللِّوَاءَ فَأَنْطَلَقْتُ بِهِ سَعْيًا خَشِيئَةً أَنْ يُحَدِّثَ رَسُولُ اللَّهِ فِيهَا حَدِيثًا أَوْ فِي ، حَتَّى أَتَيْتُهُمْ فَقَاتَلْتُهُمْ ، فَبَرَزَ مَرَحِبٌ يَرْتَجِزُ ، وَبَرَزْتُ لَهُ أَرْتَجِزُ كَمَا يَرْتَجِزُ حَتَّى التَّقِينَا ، فَقَتَلَهُ اللَّهُ بِيَدِي ، وَأَنْهَزَمَ أَصْحَابُهُ ، فَتَحَصَّنُوا وَأَعْلَقُوا الْبَابَ ، فَأَتَيْتَا الْبَابَ ، فَلَمْ أَزَلْ أَعَالِجُهُ حَتَّى فَتَحَهُ اللَّهُ. ش ، والبزار ، وسنده حسن.

السيوطي، عبد الرحمن بن أبي بكر (متوفى ٩١١هـ)، جامع الاحاديث (الجامع الصغير وزوائده والجامع الكبير)،

ج١٦، ص١٣٥، طبق برنامہ الجامع الكبير.

نکته: مراد از ش، ابن ابی شیبۀ می باشد.

حدوثاً ، مشهوراً أرضياً^(١) وممكن بيوتاً منها . قال رسول الله ﷺ قال لم : يا أكرم الله وقد أذن الله لي ببلادهم . قيل ذلك يوم (الحداد) .

١١١٤ - (مسند علي بن أبي طالب : ما كتبت من كتاب) بيتاً يرسبه إلى النبي ﷺ (ص . من . ق) .

١١١٥ - من علي قال : سأر رسول الله ﷺ إلى خير . هذا ألقا رسول الله ﷺ بيتاً من ربه قال : إن الله يحب المؤمن الذي يكرم الله . ثم ابتدأ أن يقرأ من كتابه . قال : أليس يعلم رسول الله ﷺ رسول الله ﷺ ما . وقد أذنوا أصحابهم برونه أنهم ربه . ما قال ذلك رسول الله ﷺ ساعة قال : إن علياً ، قالوا : هو أكرم الله . انه يوم لي هذا البيت فتح علي . ثم نزل بها . ثم أخطى الفراء فاشتقت به سبعة شئبة أن يُشترت رسول الله ﷺ فيها صدقاً لو أن من أهدم فاشتمت فبوز مرتباً بغيره وروى له أنجزاً كما يرتجز من الدنيا . قلت الله يهدي . واهدم أسداه فاستنوا وأغفروا لهاب فأبنا هباً ثم أزل ألبه من حبه الله ﷺ (في رواية) .

(١) لربما : لا تزل مع لربنا من الظهور والهم . الدنيا (١) .

نتیجه:

تعصب و هواپرستی آفتی است که دامن گیر بسیاری از علمای اهل سنت بوده —چنان چه بزرگان سنی بدان اشاره کرده اند— و در برخورد با فضائل حضرت علی علیه السلام و ترس عمر و یاران او در جریان فتح خیر، دست به تحریف زده و ترس خلیفه دوم را حذف کرده اند چنان چه در متن کتاب «مسند بزار» مشهود بود.

موفق باشید

گروه پاسخ به شبهات

موسسه تحقیقاتی حضرت ولی عصر عجل الله تعالی فرجه الشریف